

Diep duiken
in
SERVICE-LEARNING
-ZOMERSCHOOL-

Service-Learning: The basics

Nicolas Standaert (KU Leuven)
Kaat Somers (UCSIA)

Wat is Service-Learning?

Service-Learning

“Service-Learning is an innovative pedagogical approach that integrates meaningful community service or engagement into the curriculum and offers students’ academic credit for the learning that derives from active participation within the community and work on a real-world problem. Reflection and experiential learning strategies underpin the learning process, and the service is linked to the academic discipline.”

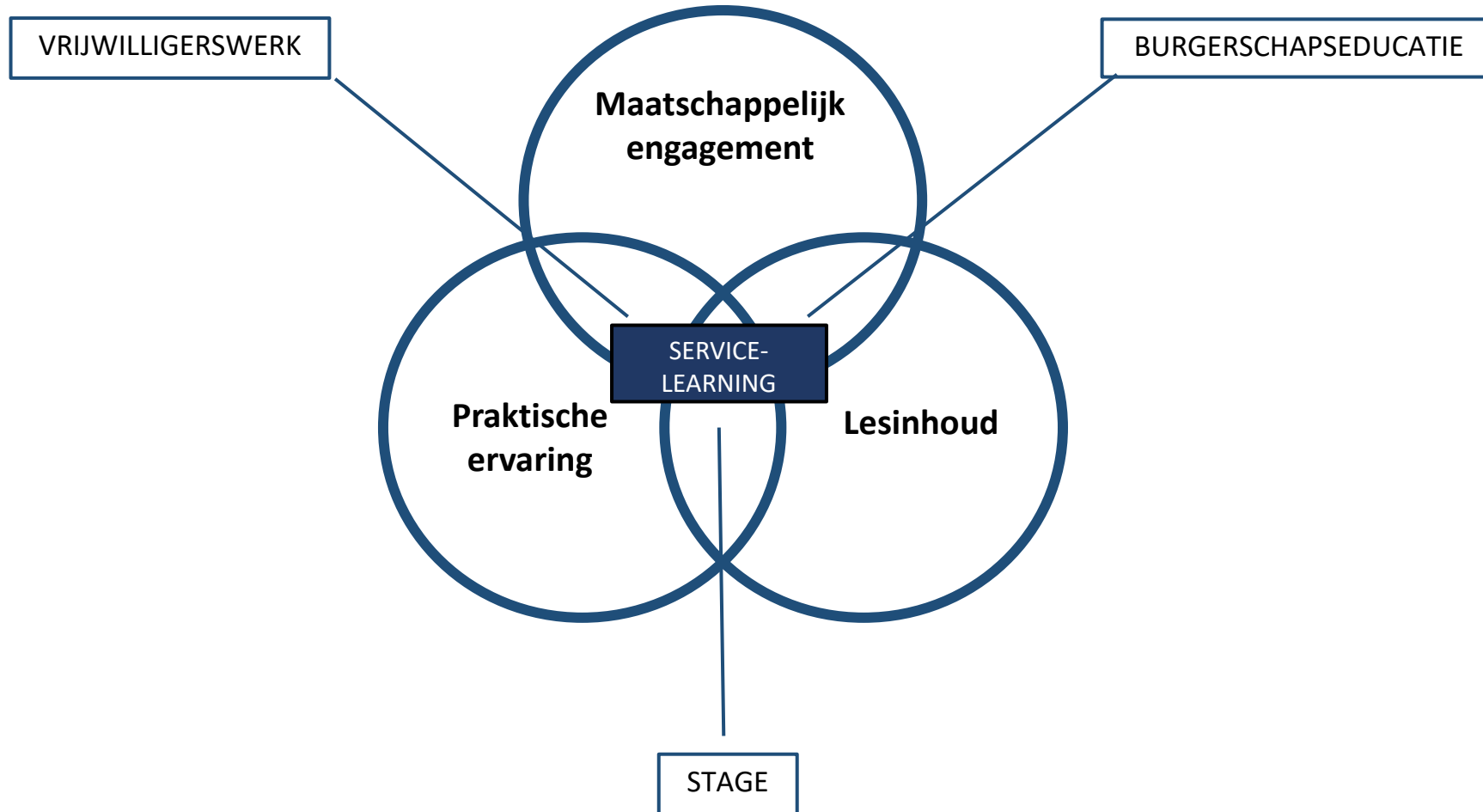
(Europe Engage, 2017)

Service-Learning, what's in a name?

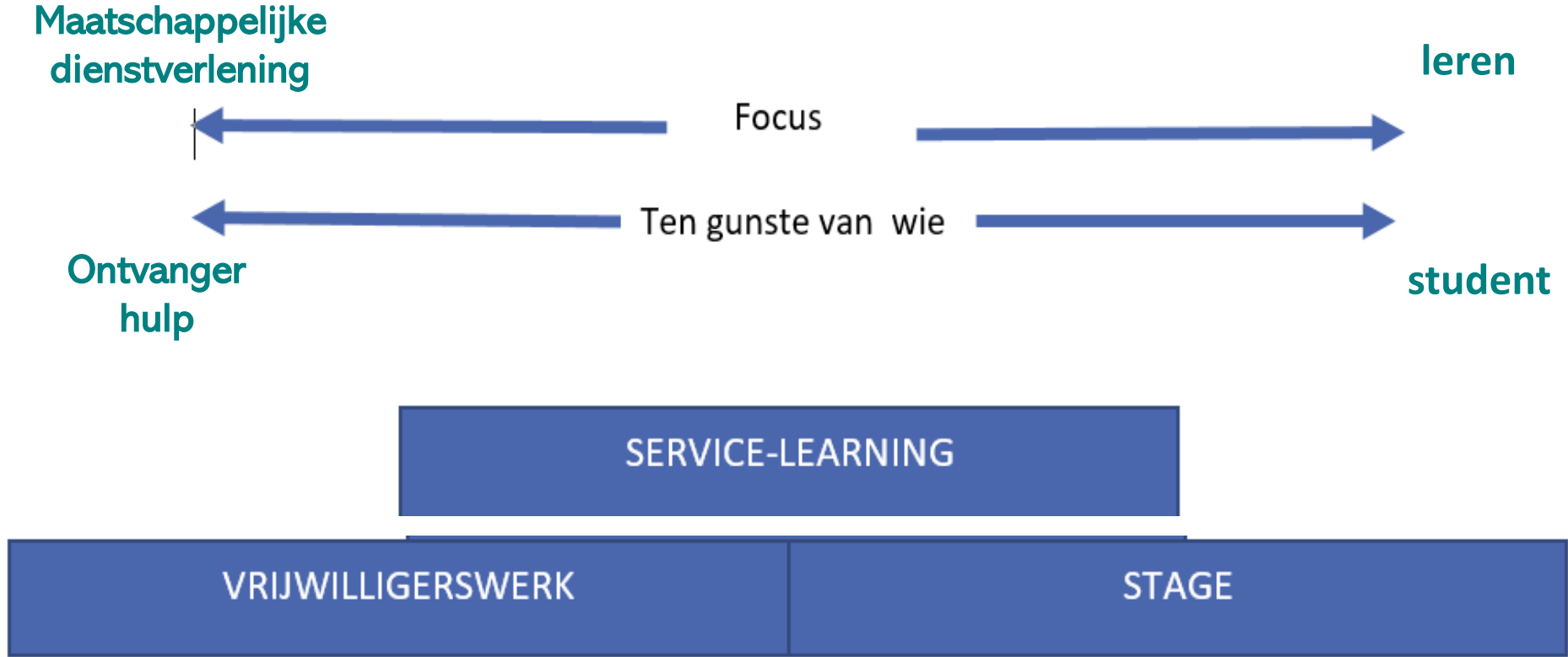
- ✎ Service-learning
- ✎ Community(based) (service-)learning
- ✎ Aprendizaje y servicio solidario
- ✎ 服务学习 fúwù xuéxí
- ✎ Dienen, reflecteren, leren: **3 essentiële kenmerken**

Service-Learning

Service-Learning

Types Service-Learning

Direct

- Direct contact met gemeenschap
- Les geven, tutoring, bejaarden bezoeken, enz.

Indirect

- Indirecte bijdrage (via organisatie)
- Vertalen, website maken, brochures of videos voor NGO maken, enz.

Service-Learning: 3 essentiële kenmerken

- *Dienen*
- *Reflecteren*
- *Leren*

Service-Learning

Dienen

reflecteren

leren

Maatschappelijk
engagement

Kritisch nadenken over
die ervaring

-over het vak
-over jezelf
-over de samenleving

Dienen

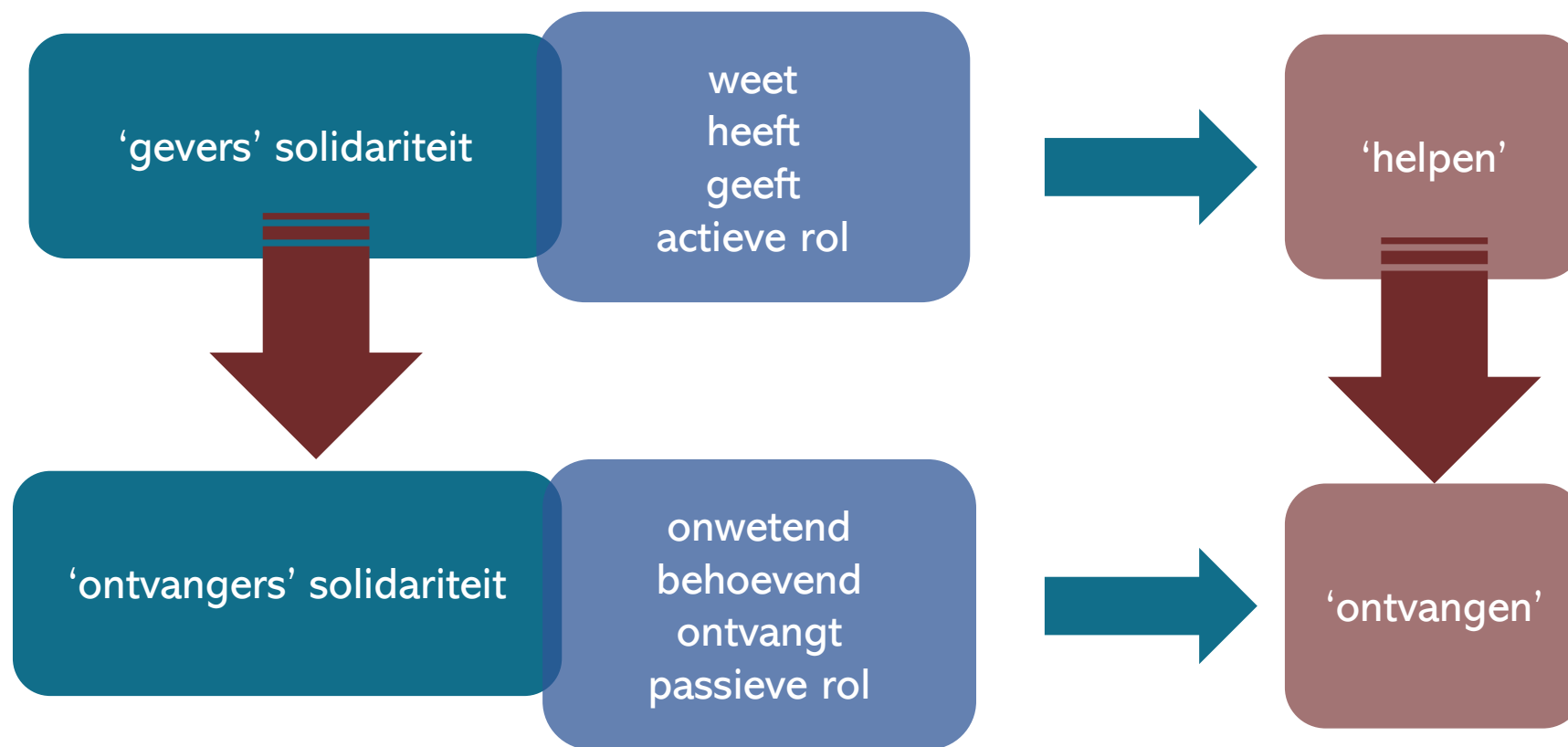
Geïntegreerd:
niet los van
vakinhoud(en)

Beantwoordt aan
bestaande noden
van gemeenschap

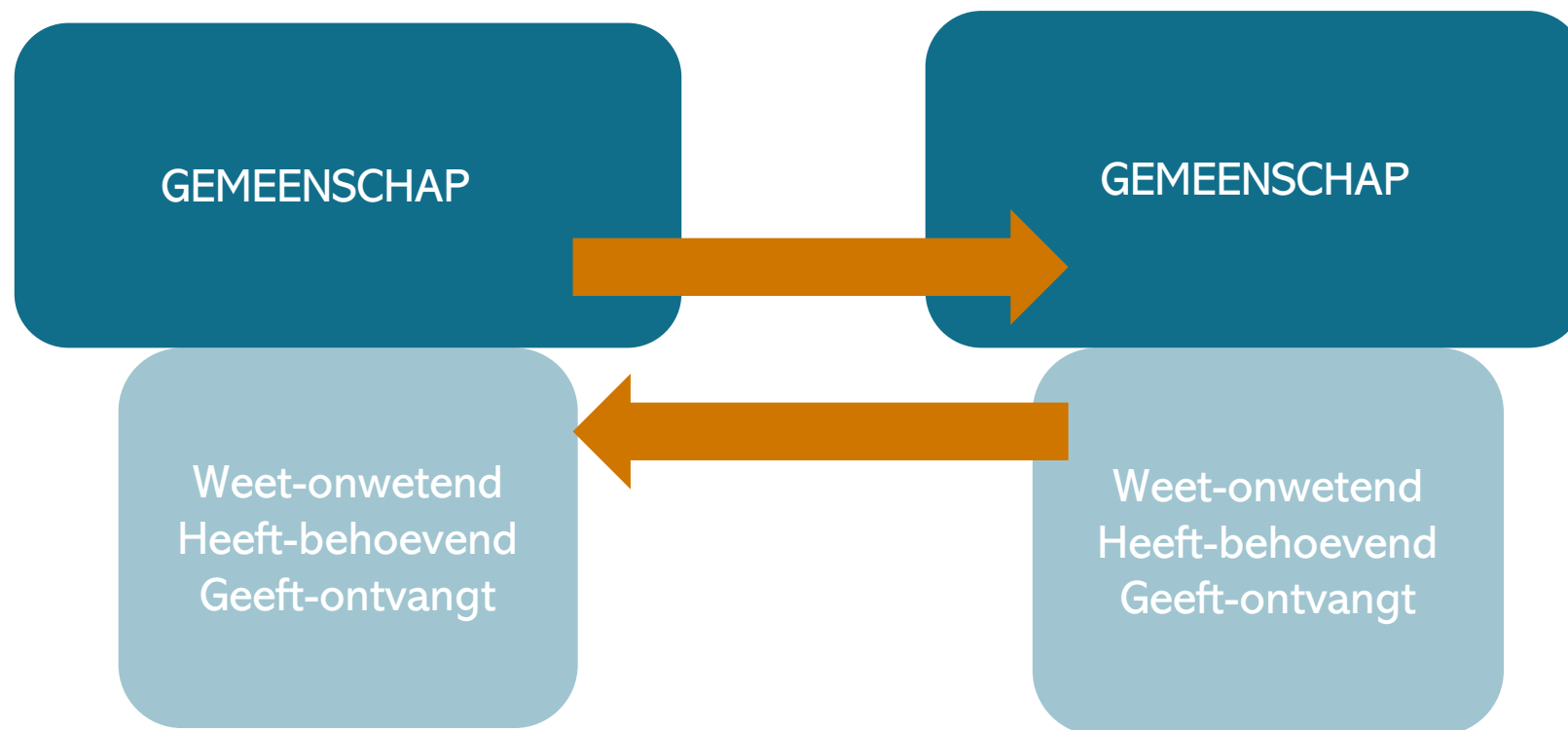
Wederkerigheid en
horizontale
solidariteit centraal

Horizontale solidariteit?

Vermijd om in het 'traditionele model' van solidariteit te vervallen (Nieves, 2006)

Horizontale solidariteit

- Niet alleen 'voor' maar ook 'samen met'
- Niet alleen 'geven' maar ook 'ontvangen' en 'leren van'

Gevangenisstraf als doorleefde realiteit

“Gevangenisstraf als doorleefde realiteit”: een service-learning vak door Pieter De Witte, Geertjan Zuijdwegt en Jacques Haers aan KU Leuven (Belgium)

Leren

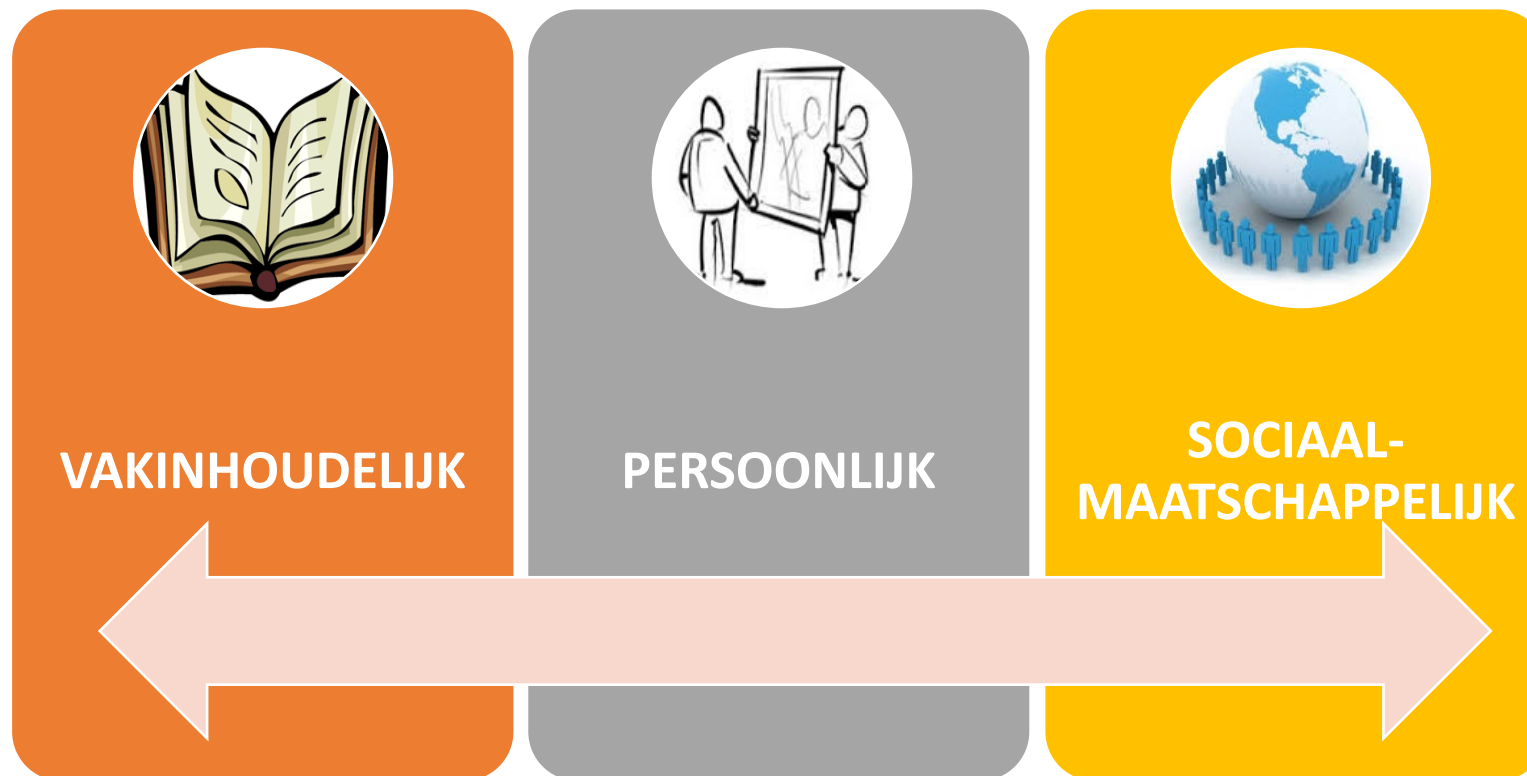

Omgaan met
complexiteit, met
ambigüiteit en
diversiteit

Transformatief

Van betekenisvolle
ervaring en van de
ander door reflectie

Leren: 3 domeinen met elkaar verbonden

Reflecteren

- = doelgericht nadenken over de ervaring om tot leren te komen
 - Met oog op te behalen leer-, vormings- & servicedoelen
 - Op systematische & gestructureerde wijze
- Breed & diep
 - Breed: over verschillende aspecten van de ervaring, verder dan het 'louter' observeerbare, o.a. gevoelens, waarden & normen, verschillende perspectieven, etc.
 - Diep: over handelen & denken → je stelt eigen referentiekader in vraag

Reflecteren

Reflectie als achteruitkijkspiegel

Achteruitkijken om je vooruitgang te sturen

“[Reflecteren is] terugblikken op een ervaring (handelen, denken, voelen, willen), evenals op de context waarin deze plaatsvindt, en deze ervaring in het bewustzijn brengen, er betekenis aan verlenen en van daaruit keuzes maken voor nieuwe perspectieven.”

(Geenen, M.-J., 2012)

Reflecteren in Service-Learning: Waarom?

- Linken van ervaring & academische inhoud
 - Betekenis geven aan ervaringen & plaatsen van emoties die ermee gepaard gaan
 - Ervaringen in perspectief plaatsen
 - Inzicht in theorie door de ervaring & engagement/dienst verbeteren door theorie
- Stimuleren van kritische ingesteldheid
 - In vraag stellen persoonlijke referentiekader, attitudes & gedrag
 - Persoonlijke & academische ontwikkeling

“Reflection helps students make stronger connections between theoretical perspectives and practice. We view reflection as a skill that can assist students in making sense of their service-learning experience.”

(Correia & Bleicher, 2008)

Service-Learning als pedagogie

*Om zelf – ander –
wereld te verbinden*

Waarom Service-Learning?

Docenten

Instelling

- Verantwoordelijke HO instelling, 'derde missie'
- Duurzame partnerschappen
- Regionale verankering

Docenten

- Vak levendig en relevant maken
- Nieuwe onderzoeksvragen en input
 - Netwerk uitbouwen
- eigen onderzoek koppelen aan maatschappelijke meerwaarde via onderwijs

Waarom

Gemeenschap

- bewustmaking toekomstige generaties
- netwerk, duurzame partnerschappen
- toegang tot kennis en andere bronnen

Studenten

- authentiek en beklijvend leren
- engagement ikv opleiding
- uit de comfortzone

Verbinding met *zelf* – ander – wereld

- Student & docenten
 - Ontwikkeling van student als volledige persoon: **Hoofd, handen & hart**
 - Niet alleen leerdoelen, ook skills en competenties, maar ook **vormingsdoelen**
 - Bewustzijn van **sociale verantwoordelijkheid** van student en docent; speciale aandacht voor verbondenheid: “care first, learn from, connect histories“
 - Kans voor studenten met **vaardigheden** die soms niet vaak aan bod komen – studenten als actoren
 - Voldoening voor **docent** die loslaten en studenten ziet openbloeien

Verbinding met *zelf* – ander – wereld

- Persoonsvorming: een stap in het onbekende

Ervaren van

- kwetsbaarheid, fragiliteit
- in vraag stellen schema's over anderen
- wat ons ontsnapt
- het belang van stilte in de reflectie ('reflectie is meer dan een aanvinkoefening')
- gevormd worden door de ander

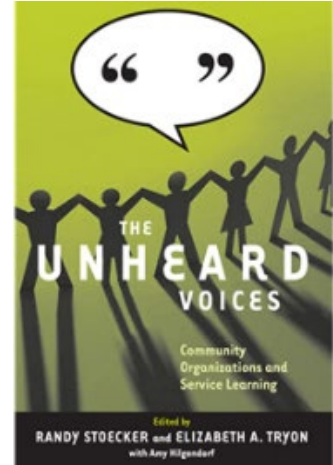
Thuiskomen in onzekerheid

➔ Verbinding: Het verhaal van de ander wordt deel van je eigen verhaal

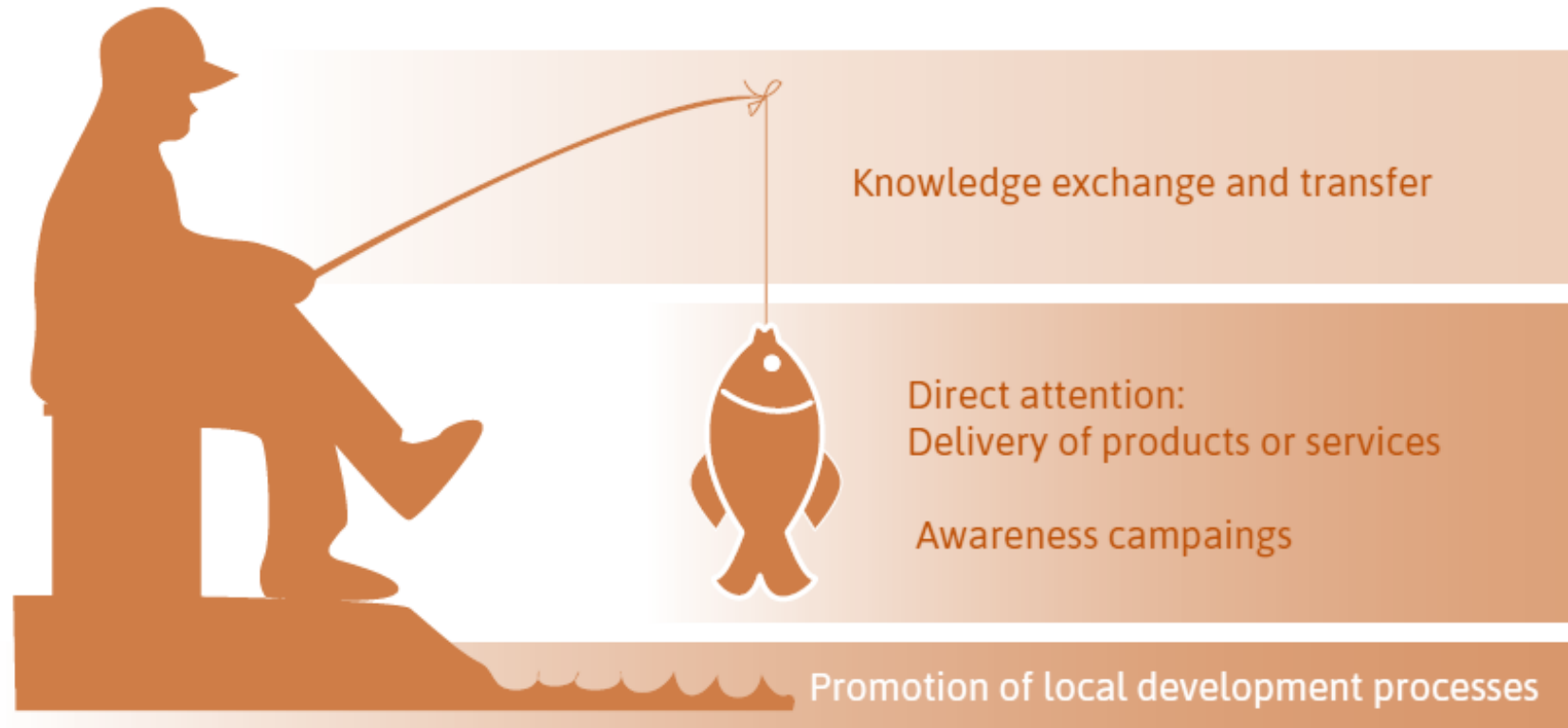
Verbinding met zelf – *ander* – wereld

- Gemeenschap – maatschappij
 - “Priority of the other” (geen ‘selfie’)
 - Agency van de partners (vaak onderbelicht): niet alleen ‘voor’, maar ‘samen met’ en ‘vanuit’
 - Betekenisvolle en duurzame partnerschappen met het hoger onderwijs
 - Toegang tot kennis, bronnen en netwerk van de instelling
 - Meer dan directe contacten en oplossing van concrete problemen: kennisuitwisseling en structurele veranderingen

Verbinding met zelf – *ander* – wereld

- Multidimensionale solidariteit

Verbinding met zelf – ander – wereld

- Europa & beyond
- Service-learning is niet alleen een pedagogie 'naast' andere, het is een 'cultuur'
- Vervullen van maatschappelijke rol van instellingen in breder kader:
 - Opdracht tot burgerschapsvorming (door Europa en Unesco)
 - Solidariteit en Europese waarden
 - Interculturele, democratische en burgerschapscompetenties, diversiteit en inclusie
 - Versterking van bereidheid tot solidariteit

Ankerplaatsen voor service-learning in Europa

European Universities,
Factsheet: 44 Alliances

European values and the
European way of life:
promoting common
values, inclusive
education, and the
European dimension of
teaching (2018)

Reference Framework of
Competences for Democratic
Culture (2021) e.g. Erasmus+

European strategy for
universities (2022): 'living labs'

Community engagement in higher education (2020)

Key Competences for
Lifelong Learning (2018)

Report to Unesco *Learning: the
treasure within* (1996): learning to
know, learning to do, learning to be,
and learning to live together

UNESCO Reimagining our
futures together: a new social
contract for education (2021)

Porto Social Commitment (2021)

European Association of
Service-Learning in Higher
Education (2019)

Service-learning (50 jaar ervaring!) is ideale manier om dit vorm te geven; niet *naast* andere vakken maar als bewerkstelling van bovenstaande doelstellingen

Verbinding met zelf – ander – wereld

- Robert Schuman: architect van Europese integratie

Robert Schuman 1886 - 1963

‘L'Europe ne se fera pas d'un coup, ni dans une construction d'ensemble: elle se fera par des réalisations concrètes créant d'abord une **solidarité** de fait.’

"Déclaration Schuman" (9 mei 1950) = 70 jaar solidariteit

Service-learning = concrete verwezenlijking om samen met andere universiteiten Europa op te bouwen

Verbinding met zelf – ander – wereld

- 1) Service-learning draagt bij tot de ontwikkeling van de student als volledig persoon.
- 2) Service-learning ondersteunt de vorming van kritisch en verantwoordelijk burgerschap, met bijzondere aandacht voor diversiteit en solidariteit.
- 3) Service-learning engageert hogeronderwijsinstellingen en de academische gemeenschap in de wereld, lokaal en internationaal: wederkerigheid.

Verbinding met zelf – ander – wereld

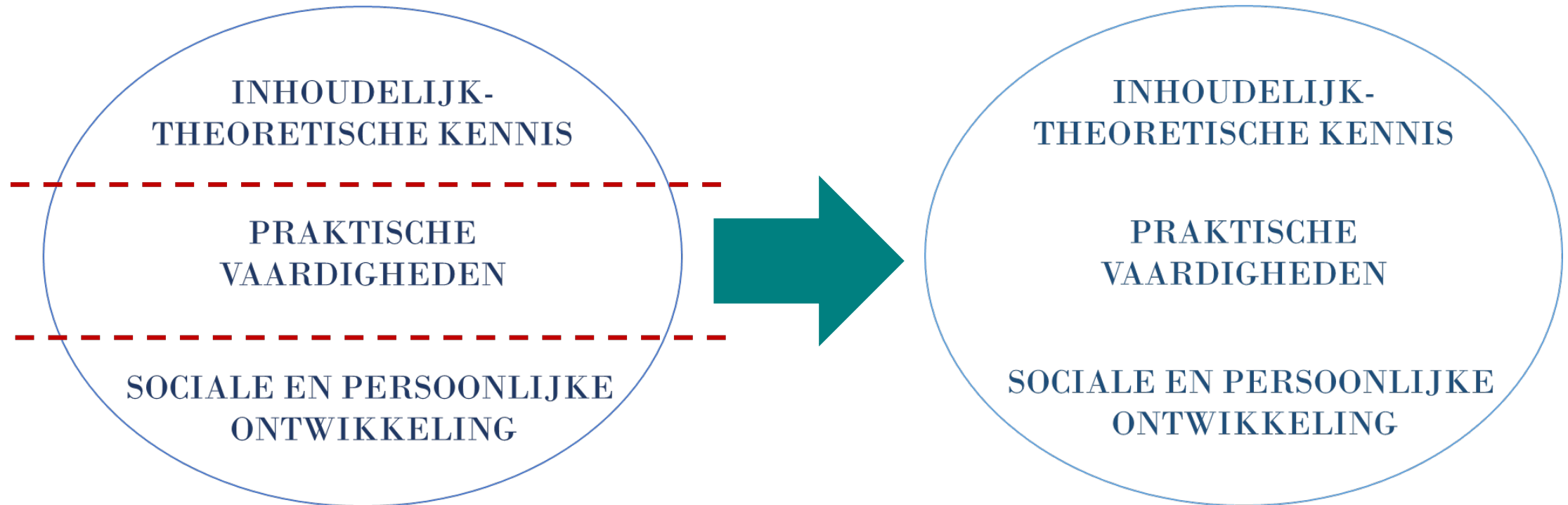
1) Service-learning draagt bij tot de ontwikkeling van de student als volledig persoon

(Inter)persoonlijke ontwikkeling van de student:

- *Zelf*: Hoofd, handen & hart
- *Ander*: Bewustzijn van sociale verantwoordelijkheid; speciale aandacht voor verbondenheid: “care first and learn from”
- *Wereld*: Brede vorming van student met een duidelijke band naar maatschappij en hedendaagse werkelijkheid

3 vormen van leren

Probleem van 'compartimentalisering'

→ Service-learning: geïntegreerd onderwijs

Verbinding met zelf – ander – wereld

1) Service-learning draagt bij tot de ontwikkeling van de student als volledig persoon

Reflectie & narratieve benadering

- Elke mens is een verhaal
 - Elke ontmoeting kan een verhaal zijn
 - Uitwisseling van verhalen
 - Reflectie wordt een verhaal
- en daarom vormend en tranformatief

Verbinding met zelf – ander – wereld

1) Service-learning draagt bij tot de ontwikkeling van de student als volledig persoon

Elke mens/organisatie is een verhaal

Het verhaal van de ander wordt deel van je eigen verhaal

... verbonden met andere transformatieve verhalen

Verbinding met zelf – ander – wereld

2) Service-learning ondersteunt de vorming van kritisch en verantwoordelijk burgerschap, met bijzondere aandacht voor diversiteit en solidariteit.

- Dit kan tot stand komen door onder meer inzicht in structurele onrechtvaardigheid en ongelijkheid, de ontwikkeling van empathie voor het kwetsbare, de versterking van bereidheid tot solidariteit
- **Solidarity** = relationship to the stranger whom I do not encounter, but who is, like me, a human being. Solidarity is then a preparation for the future and at the same time a grounding in the present (Radest 1993)

Wederkerigheid

- Niet alleen voor, maar ook samen met en vanuit
- In het omgaan met 'de ander', transformeert die ander ook onszelf
- Stelt ons de vraag en daagt ons uit om na te denken over onze plaats in de wereld, en hoe wij kunnen bijdragen tot die wereld: in wederkerigheid

Verbinding met zelf – ander – wereld

3) Service-learning engageert hogeronderwijsinstellingen en de academische gemeenschap in de wereld, lokaal en internationaal: wederkerigheid.

- In het omgaan met 'de ander', transformeert die ander ook onszelf
- Aandacht voor de 'marge' helpt ons te onderscheiden wat belangrijk is: ook in termen van **onderzoek**
- Stelt ons de vraag en daagt ons uit om na te denken over onze plaats in de wereld, en hoe wij academisch kunnen bijdragen tot die wereld: in **wederkerigheid**

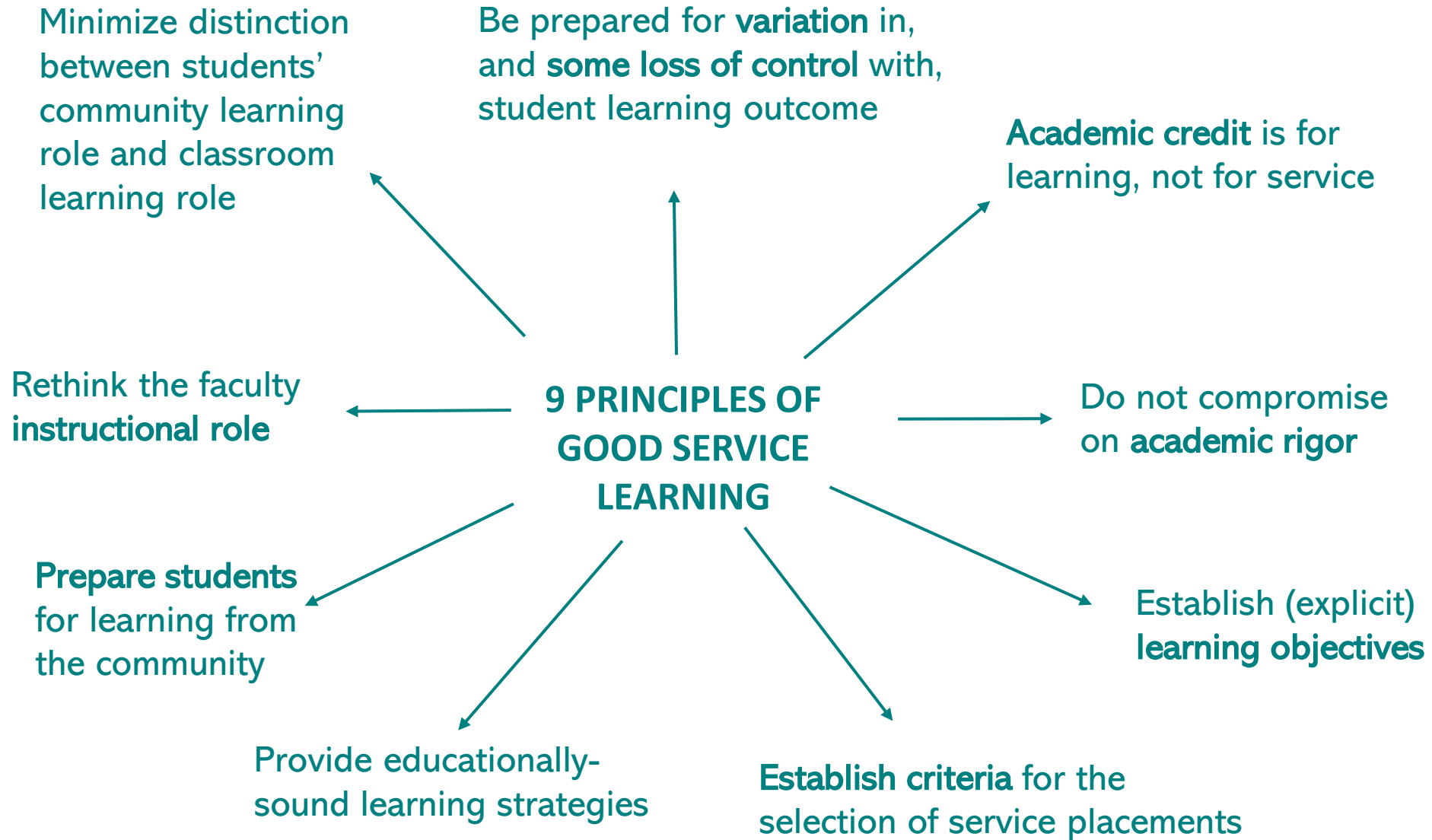
Zelf aande slag met de vier V's

- Verdieping
- Verbeelding
- Verplaatsing
- Verbinding

De vier V's

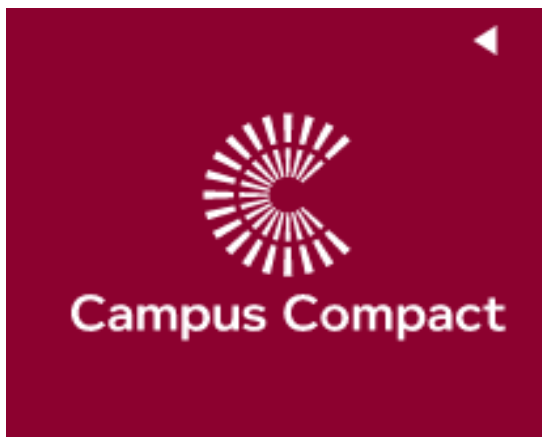
- Wat bestaat er al?
 - Verdieping: Borgen wat goed is en versterken/verdiepen
 - Verbeelding: Aanscherpen/bijsturen van nieuwe elementen
 - Verplaatsing: Zich laten inspireren door (inter)nationale voorbeelden
 - Verbinding: van intellectuele, sociale en spirituele vorming

Service-Learning: een internationale beweging

Internationaal: VS

CAMPUS COMPACT (30 JAAR IN 2016)

IARSLCE

**International Association
for Research
on Service-learning and
Community Engagement**

National Service-Learning Clearinghouse

The National Service-Learning Clearinghouse (NSLC), a program of Learn and Serve America (a branch of the federal government's Corporation for National Service), operates a website supporting the service-learning efforts of schools, higher education institutions, communities, and tribal nations. The site offers thousands of free online resources, the nation's largest library of service-learning materials, national service-learning listservs, and reference and technical assistance services.

<https://community-wealth.org/content/national-service-learning-clearinghouse>

**Michigan Journal of
Community Service Learning**

Volume 27, Issue 2, Fall 2021

Internationaal: Latijns Amerika

CLAYSS: CENTRO LATINOAMERICANO DE APRENDIZAJE Y SERVICIO SOLIDARIO

Buenos Aires (Argentinië)

= service-learning
in 200 katholieke
universiteiten

Europa: EASLHE

EASLHE

[About Us](#) [Membership](#) [EASLHE Conference](#) [PolicyMaking](#) [Observatory](#) [Projects](#) [Contact Us](#)

European
Association of
Service-
Learning in
Higher
Education

Vlaanderen: Vlaams Netwerk voor Service-Learning in Hoger Onderwijs

- **Wie?**
 - Vlaamse universiteiten & hogescholen betrokken bij de SL-pedagogiek
 - Coördinatie door UCSIA
- **Wat doen we?**
 - Promotie van de pedagogiek
 - Ondersteuning van samenwerking & projecten
 - Netwerkevents

www.servicelearningvlaanderen.be

Vragen?

- nicolas.standaert@kuleuven.be
- kaat.somers@ucsia.be